

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗВЕРНЕННЯ ДО СУДУ У СПРАВАХ ПРО ЗАХИСТ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Андрій Шабалін,

*керівник сектору узагальнення експертної та судової
практики Центру експертних досліджень НДІ
інтелектуальної власності НАПрН України,
кандидат юридичних наук, адвокат
ORCID ID: 0000-0001-8536-5081*

Стаття присвячена дослідженню процесуальних питань стадії звернення до суду у справах про захист права інтелектуальної власності. У ході дослідження проаналізовано питання підсудності в означеній категорії судових справ, встановлено особливості підсудності таких позовів, форму та зміст позовної заяви. На підставі результатів дослідження запропоновано власні теоретичні підходи та вироблено пропозиції з удосконалення процесуального законодавства щодо можливості запровадження альтернативної підсудності стосовно деяких категорій справ про порушення права інтелектуальної власності.

Ключові слова: захист права інтелектуальної власності, суд, ГПК України, ЦПК України, Європейський суд з прав людини

Вступ. Одним із важливих елементів у системі правовідносин є забезпечення можливості ефективного юридичного захисту порушеного права чи охоронюваного законом інтересу. Одним із загальноновизнаних правових інститутів у системі правового захисту є суд. Саме він є тим державним незалежним третейським органом, завдання якого — вирішення суспільних конфліктів, відновлення порушеного права і тим самим підтримання існуючого суспільно-правового балансу.

Можливість захисту свого порушеного права в судовому порядку стосується будь-якої сфери суспільного життя, будь-яких правовідносин, у тому числі — сфери інтелектуальної власності. Проблематика судового захисту права інтелектуальної власності набуває своєї актуальності у світлі необхідності реформування сфери інте-

лектуальної власності, адаптації її до європейських стандартів, які визнають право на результати інтелектуальної діяльності як одне з непорушних, таким, що спрямоване на забезпечення основних прав кожного.

Дослідженню проблематики судового захисту права інтелектуальної власності приділяли свою увагу як науковці у сфері матеріального права, так і вчені-процесуалісти, зокрема: С. С. Бичкова, А. Т. Боннер, Г. О. Михайлюк, О. М. Мельник, Ю. М. Капіца, Н. С. Кузнецова, В. В. Луць, А. О. Кодинець, М. Ю. Потоцький, Д. М. Притика, Г. О. Улянова, Є. О. Харитонова, Г. В. Чурпита, А. В. Шабалін, М. Й. Штефан, О. О. Штефан та інші.

Наразі є необхідність у подальшому дослідженні теоретичних та практичних аспектів судового захисту у справах про порушення права інтелектуальної влас-

ності, особливо в контексті останніх законодавчих новацій, якими було змінено процесуальну процедуру захисту порушеного права інтелектуальної власності (судова реформа 2016 року).

У рамках цієї статті зосередимо свою увагу на деяких процесуальних аспектах вирішення судом справ про захист права інтелектуальної власності, зокрема, на процесуальних питаннях звернення до суду у справах про захист права інтелектуальної власності, оскільки саме в цій стадії процесу й реалізується право особи на звернення до суду із захистом свого порушеного права, а також виходячи з того, що в процесі правової реформи 2016 року (судової реформи) було змінено юрисдикційні правила щодо справ про захист права інтелектуальної власності.

Мета дослідження (статті) — на підставі аналізу, положень чинного законодавства, правозастосовної практики та позицій окремих учених-правників встановити процесуальні особливості звернення до суду у справах про захист права інтелектуальної власності; запропонувати власні теоретичні та практичні підходи в рамках вказаної проблематики та шляхи вдосконалення чинного законодавства.

Методи. Достовірність та обґрунтованість результатів цього дослідження забезпечено використанням сукупності наукових методів, а саме: філософських, загально- й спеціально-наукових методів, що використовуються у правових дослідженнях. Як основний загальнонауковий метод використано діалектичний метод наукового пізнання, аналізу, порівняльний метод.

Дослідження. У своєму рішенні Конституційний Суд України від 9 липня 2002 року № 15-рп/2002 вказав, що поширення юрисдикції судів на всі правовідносини, що виникають у державі, в аспекті конституційного звернення необхідно розуміти так, що право особи (громадянина України, іноземця, особи без громадянства, юридичної особи) на звернення до суду за

вирішенням спору не може бути обмежене законом, іншими нормативно-правовими актами (п. 1 резолютивної частини Рішення) [1].

Отож варто зазначити, що у процесуальній літературі наголошено на пріоритеті судового захисту як ознаки демократичної, правової держави [2, 115].

Науковець А. Т. Боннер цілком слушно вказував, що правосуддя є однією з найважливіших форм діяльності держави. Воно має на меті захист прав і законних інтересів не лише певних суб'єктів права, а й усієї системи суспільних відносин у державі [3, 3].

Більш розгорнуто щодо розуміння ролі правосуддя в суспільстві висловився Г. В. Чурпита, зауваживши, що однією з ознак правової держави є законодавче закріплення і реальне забезпечення основних прав, свобод чи інтересів людини, тобто наявність налагодженого правового механізму їх правової охорони і захисту. Серед способів захисту прав, свобод та інтересів людини і громадянина особливе місце посідає судовий захист, у результаті якого забезпечується відновлення порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави [4, 22].

Вищевикладені правові позиції свідчать про універсальність судового захисту порушеного права, що розповсюджується й на правовідносини інтелектуальної власності.

Право на звернення до суду у справах з приводу інтелектуальної власності в законодавстві, що регламентує відповідні правовідносини (наприклад, у ст. 432 ЦК України, ст. 52 Закону України «Про авторське право і суміжні права», ст. 25 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» тощо).

Законом України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України

та інших законодавчих актів» [5] було кардинально змінено судовий порядок розгляду та вирішення справ про інтелектуальну власність.

Відповідно до ч. 2 статті 20 Господарського процесуального кодексу України Вищий суд з питань інтелектуальної власності розглядає справи щодо прав інтелектуальної власності, зокрема:

- 1) справи у спорах щодо прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок, торговельну марку (знак для товарів і послуг), комерційне найменування та інших прав інтелектуальної власності, у тому числі щодо права попереднього користування;
- 2) справи у спорах щодо реєстрації, обліку прав інтелектуальної власності, визнання недійсними, продовження дії, дострокового припинення патентів, свідоцтв, інших актів, що посвідчують або на підставі яких виникають такі права, або які порушують такі права чи пов'язані з ними законні інтереси;
- 3) справи про визнання торговельної марки добре відомою;
- 4) справи у спорах щодо прав автора та суміжних прав, у тому числі спорах щодо колективного управління майновими правами автора та суміжними правами;
- 5) справи у спорах щодо укладання, зміни, розірвання і виконання договору щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, комерційної концесії;
- 6) справи у спорах, які виникають з відносин, пов'язаних із захистом від недобросовісної конкуренції, щодо: неправомірного використання позначень або товару іншого виробника; копіювання зовнішнього вигляду виробу; збирання, розголошення та використання комерційної таємниці; оскарження рішень Антимонопольного комітету України із визначених цим пунктом питань [6].

Законодавець, по суті, встановив імперативну предметну юрисдикцію

щодо справ про захист права інтелектуальної власності. Наразі Вищий суд з питань інтелектуальної власності не сформований та не функціонує (відповідно до п. 16 ст. 1 розділу XI ГПК України до початку роботи Вищого суду з питань інтелектуальної власності справи щодо прав інтелектуальної власності розглядаються за правилами, що діють після набрання чинності цією редакцією кодексу, судами відповідно до правил юрисдикції (підвідомчості, підсудності), які діяли до набрання чинності цією редакцією кодексу).

Серед правників досі триває дискусія щодо необхідності створення спеціального судового органу стосовно вирішення спорів з приводу інтелектуальної власності. Варто зазначити, що у світі по-різному вирішується питання створення таких судів. Так, Спеціальні патентні суди щодо вирішення спорів, пов'язаних з правом інтелектуальної власності, існують у деяких країнах, зокрема у Великій Британії, ФРН та низці інших країн. Це дає змогу сконцентрувати досвід вирішення патентних спорів, створює умови для правильного й однакового застосування нормативно-правових актів, оптимізувати діяльність судової системи у сфері вирішення відповідних спорів [7, 97–98]. У деяких країнах спори щодо права інтелектуальної власності між господарськими суб'єктами вирішують місцеві суди (наприклад, у Японії місцеві суди розглядають і вирішують означену категорію справ між юридичними особами).

Ураховуючи вищезазначені законодавчі зміни, будемо досліджувати вказану проблематику в аспекті саме господарського судочинства.

Відповідно до положень статті 12 ГПК України справи про захист права інтелектуальної власності вирішуються судом за правилами позовного провадження [6]. Натомість деякі справи можуть вирішуватися в порядку наказного провадження (статті 147–148 ГПК України), наприклад, стягнення неви-

плаченої авторської винагороди (роялті) на підставі договору [9].

Господарським процесуальним законодавством не визначено особливостей щодо територіальної юрисдикції (підсудності) розгляду та вирішення справ про інтелектуальну власність.

У ч. 1 статті 27 ГПК України визначено, що позов подається до господарського суду за місцем перебування чи місцем проживання відповідача, якщо інше не встановлено цим кодексом [6]. Процесуальне законодавство не містить положень, пов'язаних з можливістю застосування альтернативної підсудності у справах про захист інтелектуальної власності.

На нашу думку, не є доцільним закріплення у ГПК України імперативного положення про підвідомчість вирішення спорів, пов'язаних із захистом права інтелектуальної власності. Так, деякі категорії справ можна було розглядати за правилами цивільного судочинства, з можливістю одночасного запровадження правил альтернативної підсудності.

До таких справ, на нашу думку, варто віднести ті, що впливають з авторських і суміжних прав; спори, пов'язані з правом на винахід та раціоналізаторською пропозицією (ідеєю), спори щодо використання даних об'єктів права інтелектуальної власності.

Наша пропозиція ґрунтується на тому, що позивачами в таких справах здебільшого є фізичні особи, отож можливість подання відповідного позову за місцем проживання такої особи сприяє захисту її прав та інтересів.

Свого часу у статті 126 Цивільного процесуального кодексу Української РСР (1963 р.) було закріплено правило, що позови, які впливають з авторського права на відкриття, винахід, корисну модель, промисловий зразок та раціоналізаторську пропозицію, можуть подаватися за місцем проживання позивача [9, 154].

Вищезапропоноване у повній мірі кореспондується з положеннями статті

6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, якою гарантується також право на належний доступ до правосуддя [10].

Іншою категорією справ, які, на наш погляд, доцільно розглядати за правилами альтернативної підсудності, є спори про захист права інтелектуальної власності на тимчасово окупованих територіях. У цьому плані доречною є позиція законодавця, викладена в ч. 17 статті 28 Цивільного процесуального кодексу України, запроваджена в цивільний процес відповідно до закону № 2268-VIII від 18 січня 2018 року. Зазначена процесуальна норма закріплює можливість подання позовів щодо здійснення права власності на нерухоме майно, відшкодування відповідних збитків, завданих у зв'язку зі збройною агресією Російської Федерації, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією території України, надзвичайними ситуаціями природного чи техногенного характеру за місцем проживання чи перебування позивача [11].

На сьогодні питанням захисту права інтелектуальної власності на тимчасово окупованих територіях приділяється недостатньої уваги, а тому існує потреба у виробленні нових юридичних підходів до системи захисту такого права.

Отже, вважаємо за доцільне на нормативному рівні закріпити у статті 29 ГПК України можливість звернення позивача до суду за захистом порушеного, невизначеного або оспорюваного права інтелектуальної власності за місцем знаходження (за місцем проживання чи перебування) такого позивача, у разі, якщо факт порушення відповідного права (щодо об'єктів права інтелектуальної власності тощо) мав місце на тимчасово окупованих територіях України. Вважаємо, що до початку роботи Вищого суду з питань інтелектуальної власності аналогічні зміни необхідно внести й до статті 28 ЦПК України з метою захисту фізичних осіб, які є суб'єктами права інтелектуальної власності.

Зазначене вище сприяє розширенню можливості звернення до суду із захистом свого порушеного права, зокрема й на непідконтрольних територіях, що кореспондується з європейськими демократичними стандартами правосуддя, зокрема Європейського суду з прав людини (далі — ЄСПЛ). У справі «Bellet v. France» ЄСПЛ зазначив, що «стаття 6 § 1 Конвенції містить гарантії справедливого судочинства, одним з аспектів яких є доступ до суду. Рівень доступу, наданий національним законодавством, має бути достатнім для забезпечення права особи на суд з огляду на принцип верховенства права в демократичному суспільстві. Для того, щоб доступ був ефективним, особа повинна мати чітку практичну можливість оскаржити дії, які становлять втручання у її права» [12].

Вищевикладене у повній мірі кореспондується з положенням статті 10 ГПК України щодо застосування практики ЄСПЛ у господарському судочинстві [6].

Тривале відтермінування початку роботи Вищого суду з питань інтелектуальної власності створює невизначеність щодо юрисдикції суду в справах, пов'язаних із захистом права інтелектуальної власності, про що свідчить і практика.

Так, Харківський окружний адміністративний суд у справі від 28 березня 2019 року № 520/449/19, закриваючи провадження у справі, оскільки спір не є публічним, а стосується охорони права інтелектуальної власності, зазначив, що водночас положеннями п. 16 Розділу XI «Перехідні положення» Господарського процесуального кодексу України встановлено, що зміни до цього кодексу вводяться в дію з урахуванням таких особливостей: до початку роботи Вищого суду з питань інтелектуальної власності справи щодо прав інтелектуальної власності розглядаються за правилами, що діють після набрання чинності цією редакцією кодексу, судами відповідно до правил

юрисдикції (підвідомчості, підсудності), які діяли до набрання чинності цією редакцією кодексу [13].

Отже, питання початку роботи Вищого суду з питань інтелектуальної власності потребує свого негайно вирішення відповідно до положень ч. 4 статті 3 ГПК України [6].

Розвиток високих технологій та засобів комунікації зумовлює необхідність визначення питань підсудності у справах, у яких порушення відбулося в мережі Інтернет. У цьому плані цікавою є позиція Верховного Суду України у складі колегії суддів Касаційного господарського суду (постанова від 13 березня 2018 року м. Київ справа № 918/186/17). Зупинимось на основних моментах у контексті підсудності.

У січні 2017 року позивачам стало відомо, що на інтернет-сторінці у соціальній мережі Facebook за гіперпосиланням ІНФОРМАЦІЯ_1 розміщено та публічно продемонстровано твір, виключні майнові права на який належать позивачам. У такий спосіб твір було розміщено та публічно продемонстровано необмеженому колу осіб у мережі Інтернет, тобто відбувся його публічний показ. На підтвердження розміщення та публічного показу твору позивачами надано звіт від 30 січня 2017 року № 15/3001-1 про спеціальне комп'ютерно-технічне дослідження інтернет-ресурсів комунального підприємства «Регіональний інформаційно-комп'ютерний центр» Рівненської обласної ради. У зв'язку з чим позивачі звернулися до Господарського суду Рівненської області з позовом про стягнення 64 тис. грн. компенсації за порушення виключних майнових авторських прав. Позов мотивовано тим, що відповідач здійснив неправомірне використання аудіовізуального твору щодо поводження з небезпечними побутовими відходами на своїй офіційній бізнес-сторінці у соціальній мережі Facebook, без дозволу позивачів та без сплати авторської винагороди. Позов було задоволено, рішення апеляційною інстанцією було залишено без змін. Верховний Суд

України, підтримуючи правову позицію попередніх судів щодо підсудності, зазначив, що в разі вчинення порушення на території двох чи більше адміністративно-територіальних одиниць, зокрема областей, що входять до складу України (частина друга статті 133 Конституції України), розгляд справи здійснюється тим господарським судом, до якого звернувся позивач. Місце вчинення порушення визначається з урахуванням конкретних обставин, зазначених у позовній заяві. Оскільки публічний показ контрафактного примірника твору здійснено через мережу Інтернет, позивачі визначили місцем вчинення порушення місто Рівне, ураховуючи специфіку користування Інтернетом за допомогою соціальної мережі Facebook і виходячи з того, що фіксація порушення відбувалася на території міста Рівне. Ураховуючи, що користування відповідним ресурсом є можливим на всій території України, подання позову за вибором позивачів з огляду на місце виявлення такого порушення цілком відповідає процесуальним нормам, які діяли на час прийняття справи до провадження судом першої інстанції. Отже, судом першої інстанції питання про підсудність справи вирішено правильно [2, 121–122].

Позивачем у такій категорії справ є відповідні суб'єкти права інтелектуальної власності, у разі порушення такого права (ч. 2 ст. 45 ГПК України).

Законодавцем не встановлено особливості щодо форми і змісту позовної заяви у справах про захист права інтелектуальної власності. Така заява повинна відповідати вимогам статті 162 ГПК України [6].

Наразі в господарській судовій практиці застосовується практика ЄСПЛ, що в повній мірі відповідає положенням господарського процесуального законодавства. Зауважимо, що у вимогах стосовно оформлення позовної заяви, яка подається до господарського

суду, немає положення про посилання позивачем на практику ЄСПЛ або іншого міжнародного судового органу, визнаного Україною. Поруч із тим, у статті 162 ГПК України не міститься й такої заборони.

На наш погляд, з метою обґрунтування власної правової позиції позивач може посилатися на відповідну практику ЄСПЛ (безпосередньо на Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року та протоколи до неї). Такий висновок у повній мірі кореспондується з низкою принципів господарського судочинства: диспозитивністю, верховенством права, законністю та обґрунтованістю судового рішення (статті 2, 11, 236 ГПК України). Зазначене стосується й справ про захист права інтелектуальної власності.

Важливе значення в такій категорії справ належить доказам, які підтверджують порушення суб'єктивного права. Наразі такі докази можуть бути електронними, що свідчить про широке запровадження сучасних технологій у господарський процес відповідно до вимог часу (гл. 5 ГПК України)¹.

За подання позовної заяви у справах про захист права інтелектуальної власності справляється судовий збір (ст. 123, п. 2 ч. 1 ст. 164 ГПК України). Розмір судового збору визначається відповідно до ставок, визначених чинним законодавством (ст. 4 Закону України «Про судовий збір»).

У разі відповідності позовної заяви вимогам процесуального законодавства суд відкриває провадження в господарській справі, про що суд (суддя) постановляє ухвалу (ст. 176 ГПК України). Це процесуальне правило розповсюджується й на справи про інтелектуальну власність.

Далі на черзі наступна стадія судового процесу — підготовче провадження (гл. 3 ГПК України).

¹ Питання доказів і доказування у справах про порушення права інтелектуальної власності є доволі широким і потребує свого окремого дослідження.

Висновки. Усе вищерозглянуте дає змогу сформулювати таке:

- справи про авторське право та суміжні права, справи, пов'язані з правом на винахід та раціоналізаторську пропозицію (ідею), а також спори щодо використання даних об'єктів права інтелектуальної власності, позивачами у яких є фізичні особи, доцільно розглядати за правилами цивільного судочинства, з можливістю одночасного запровадження правил альтернативної підсудності. Реалізація запропонованого потребує внесення відповідних законодавчих змін у ГПК України та ЦПК України. Такий підхід у повній мірі кореспондується з правом на суд відповідно до статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практикою ЄСПЛ;
- до статті 29 ГПК України необхідно внести зміни, якими закріпити можливість звернення позивача до суду за захистом порушеного, невизнаних або оспорюваного прав інтелектуальної власності за місцезнаходженням (за місцем проживання чи перебування) такого позивача, у разі, якщо факт порушення відповідного права (щодо об'єктів права інтелектуальної власності тощо) мав місце на тимчасово окупованих територіях України. До часу початку роботи Вищого суду з питань інтелектуальної власності аналогічні зміни необхідно внести й до статті 28 ЦПК України з метою захисту фізичних осіб, які є суб'єктами права інтелектуальної власності;
- незважаючи на те що у статті 162 ГПК України, яка визначає форму і зміст позовної заяви, не

міститься положення про посилення на практику ЄСПЛ, у рамках обґрунтування власної правової позиції позивач може посилатися на таку практику, що відповідає основним принципам правосуддя, зокрема: диспозитивності та верховенства права (статті 2, 11 ГПК України). Зазначене стосується й справ про захист права інтелектуальної власності, які вирішуються за правилами господарського судочинства;

- невирішення питання щодо початку роботи Вищого суду з питань інтелектуальної власності не сприяє формуванню єдиної судової практики у справах про захист права інтелектуальної власності, що має свої негативні наслідки в аспекті всього правового захисту вказаного права. Отже, зазначена проблема потребує свого негайного вирішення, зокрема на організаційному рівні.

У рамках однієї статті неможливо охопити всю процесуальну проблематику захисту права інтелектуальної власності. Наприклад, за правилами якого судочинства будуть вирішуватися справи щодо стягнення завданої порушенням моральної шкоди суб'єкту авторського права, яким є фізична особа, коли запрацює Вищий суд з питань інтелектуальної власності? Цілком зрозуміло, що вже сучасна відповідна судова практика стане базою для подальших теоретичних досліджень, вироблення нових законодавчих пропозицій з удосконалення судового порядку захисту права інтелектуальної власності. Це стосується й порядку звернення до суду в означеній категорії справ. ●

Список використаних джерел / List of references

1. Рішення Конституційного Суду України від 09.07.2002 р. № 15-рп / 2002. Офіційний сайт Верховної Ради України.
URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-02/print>.

2. Шабалін А. В. Актуальні питання захисту права інтелектуальної власності: навчально-практичний посібник. НДІ ІВ НАПрН України. Київ : Інтерсервіс, 2020. 160 с.
  3. Боннер А. Т. Принцип диспозитивності советського громадянського процесуального права. Москва : Изд-во ВЮЗИ, 1987. С. 3–4.
  4. Чурпита Г. В. Концептуальні засади захисту сімейних прав та інтересів у порядку непозовного цивільного судочинства: дис. ... д-ра юрид. наук : 12.003. Національна академія внутрішніх справ. Київ. 2016. 32 с.
  5. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів : Закон України. Офіційний сайт Верховної Ради України.
URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>.
  6. Господарський процесуальний кодекс України. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
  7. Цибульов П. М. Основи інтелектуальної власності: навч. посіб. Київ : Ін-т інтелект власності і права. 2005. С. 97–98.
  8. Шабалін А. В. Захист прав винахідників на винагороду в судовому порядку / Порушення прав промислової власності в Україні: монографія / за наук. ред. Н. М. Мироненко : НДІ інтелектуальної власності НАПрН України. Київ : Інтерсервіс, 2019. 270 с. С. 251–267 .
  9. Цивільний кодекс України, Цивільний процесуальний кодекс України. Бюлетень законодавства і юридичної практики України. № 2. 1996. 287 с.
  10. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Офіційний сайт Верховної Ради України.
URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004/print.
  11. Цивільний процесуальний кодекс України. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15/print>.
  12. Право на справедливий суд: практика Європейського суду з прав людини. Міністерство юстиції України. Офіційний сайт Міністерства юстиції України. URL : https://minjust.gov.ua/m/str_7474.
  13. Рішення Харківського окружного адміністративного суду у справі від 28.03.2019 р. № 520/449/19. Сайт [Youcontrol.com.ua](http://youcontrol.com.ua).
URL : <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/80862052/>.
-
1. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 09.07.2002 r. № 15-rp / 2002. Ofitsiyni sait Verkhovnoi Rady Ukrainy.
URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-02/print>.
  2. Shabalin A. V. Aktualni pytannia zakhystu prava intelektualnoi vlasnosti: navchalno-praktychnyi posibnyk. NDI IV NAPrN Ukrainy. Kyiv : Interservis, 2020. 160 s.
  3. Bonner A. T. Pryntsyp dyspozytyvnosti sovetskoho hrazhdanskoho protsesualnoho prava. Moskva : Yzd-vo VIuZY, 1987. S. 3–4.
  4. Churpyta H. V. Kontseptualni zasady zakhystu simeinykh prav ta interesiv u poriadku nepozovnoho tsyvilnoho sudochynstva: dys. ... d-ra yuryd. nauk : 12.003. Natsionalna akademiia vnutrishnikh sprav. Kyiv. 2016. 32 s.
  5. Pro vnesennia zmin do Hospodarskoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy, Tsyvilnoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy, Kodeksu administratyvnoho sudochynstva Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv : Zakon Ukrainy. Ofitsiyni sait Verkhovnoi Rady Ukrainy.
URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>.
  6. Hospodarskyi protsesualnyi kodeks Ukrainy. Ofitsiyni sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.

7. Tsybulov P. M. *Osnovy intelektualnoi vlasnosti: navch. posib.* Kyiv : In-t intelekt vlasnosti i prava. 2005. S. 97–98.
8. Shabalin A. V. *Zakhyst prav vynakhidnykiv na vynahorodu v sudovomu poriadku / Porushennia prav promyslovoi vlasnosti v Ukraini: monohrafiia / za nauk. red. N. M. Myronenko : NDI intelektualnoi vlasnosti NAPrN Ukrainy.* Kyiv : Inter-servis, 2019. 270 s. S. 251–267 .
9. *Tsyvilnyi kodeks Ukrainy, Tsyvilnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy. Biuletен zakonodavstva i yurydychnoi praktyky Ukrainy.* № 2. 1996. 287 s.
10. *Konventsiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod. Ofitsiinyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy.*
URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004/print.
11. *Tsyvilnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy. Ofitsiinyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy.* URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15/print>.
12. *Pravo na spravedyvyi sud: praktyka Yevropeiskoho sudu z prav liudyny. Ministerstvo yustytysii Ukrainy. Ofitsiinyi sait Ministerstva yustytysii Ukrainy.* URL : https://minjust.gov.ua/m/str_7474.
13. *Rishennia Kharkivskoho okruzhnoho administratyvnoho sudu u spravi vid 28.03.2019 r. № 520/449/19. Sait Youcontrol.com.ua.*
URL : <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/80862052/>.

Надійшла до редакції 23.03.2021 року

Шабалін А. Процесуальні питання звернення в суд по справах о захисті права інтелектуальної власності. Стаття присвячена дослідженню процесуальних питань стадії звернення в суд по справах о захисті права інтелектуальної власності. В ході дослідження проаналізовані питання подсудності в указаній категорії судових справ, установлені особливості подсудності таких ісков, форма і зміст іскового заявлення. На основі результатів дослідження запропоновані власні теоретичні обґрунтування і розроблені пропозиції по удосконаленню процесуального законодавства стосовно можливості втручання альтернативної подсудності по деяким категоріям справ о порушенні права інтелектуальної власності.

Ключові слова: захист інтелектуальної власності, суд, ХПК України, ГПК України, Європейський суд по правах людини

Shabalin A. V. Procedural issues of applying to the court for the protection of intellectual property rights. This scientific article explores the procedural issues of going to court in case there is a violation of intellectual property rights. In the process of scientific research, the issues of jurisdiction in court cases on violation of intellectual property rights have been analyzed, the legal features of jurisdiction in lawsuits for violation of intellectual property rights have been determined, requirements for the content of a legal claim. Based on analysis of the economic procedural legislation, it is concluded that a person who applies to the court for infringement of intellectual property rights may refer to the cases of the European Court of Human Rights in order to substantiate his legal position. It is indicated that in the course of the 2016 judicial reforms in Ukraine, the rules of judicial jurisdiction and the competence of the court in court cases on violation of intellectual property rights were changed. At the level of procedural law, a special court was created — the High Court of Intellectual Property, which is empowered to judicially review cases of IP violation. The High Court of Intellectual Property has not started its work for now. The author points out that this situation has a negative impact on Ukrainian judicial practice and the practice of protecting intellectual property rights.

Based on the results of the study, the author proposed his own theoretical grounds and developed proposals for improving procedural legislation regarding the possibility of introducing alternative jurisdiction in some categories of cases of violation of intellectual property rights. Such legal cases include copyright infringement of an individual who is the author or the author's representative. The legal rule on alternative jurisdiction in cases of infringement of intellectual property rights is effective if there is a violation of IP rights in the Ukrainian temporarily occupied territories. The author points out that such a legislative proposal will improve the quality of legal protection of subjects of intellectual property rights in the temporarily occupied Ukrainian territories.

Keywords: protection of intellectual property, court, EPC of Ukraine, CPC of Ukraine, European Court of Human Rights